

Nejvyšší soud České republiky: Aplikace zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, na lesní cesty

§ 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 289/1995 Sb.
§ 7 odst. 1, § 19 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb.

Vyazuje-li zpevněná lesní cesta, která je pozemkem určeným k plnění funkcí lesa, znaky účelové komunikace podle § 7 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, vztahuje se na ni právo obecného užívání podle § 19 odst. 1 tohoto zákona.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 2. 2006, sp. zn. 33 Odo 449/2005

Z odůvodnění: Soud prvního stupně zamítl žalobu, jíž se žalobci domáhali zaplacení částky 140 400 Kč. Tato částka představovala podle žalobního tvrzení bezdůvodné obohacení, které žalovaná právnická osoba získala na úkor žalobců za období od 15. 11. 1999 do 14. 11. 2001 používáním cesty, vybudované částečně na jejich lesním pozemku, ke svým podnikatelským účelům. Soud prvního stupně dovodil, že tato cesta je účelovou komunikací ve smyslu § 7 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, žalované podle § 19 téhož zákona náleží právo jejího bezplatného užívání (tzv. obecné užívání), a proto se na úkor žalobců nemůže bezdůvodně obohacovat.

K odvolání žalobců odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Doplnil dokazování o další listinné důkazy a dospěl ke stejnému závěru jako soud prvního stupně, tj. že cesta procházející částečně lesním pozemkem žalobců vykazuje znaky účelové komunikace. Byla vybudována v době, kdy byl pozemek ve vlastnictví státu, jejímu zřízení předcházelo vypracování projektové dokumentace a (v roce 1976) vydání stavebního povolení. I když nebylo prokázáno, že stavba byla kolaudována, nemění to nic na tom, že má charakter účelové komunikace, neboť slouží ke spojení nemovitostí ve vlastnictví žalované s ostatními komunikacemi (§ 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích). Soud prvního stupně tedy předběžnou otázku, jaká je povaha sporné cesty, vyřešil správně a následně též správně dovodil, že má-li žalovaná právo komunikací užívat bezplatně, nemůže se na její straně jednat o bezdůvodné obohacení. V tomto směru odvolací soud odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu ČR.

Proti tomuto rozsudku podali žalobci dovolání, jehož přípustnost opírali o přesvědčení, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) OSŘ], a namítli, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) OSŘ]. Nesouhlasili se závěrem, že cesta vedoucí přes jejich pozemek má povahu účelové komunikace, a s odkazem na vyhlášku č. 433/2001 Sb., kterou se stanoví technické požadavky pro stavby pro plnění funkcí lesa, vyjádřili názor, že se jedná o lesní cestu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) tohoto předpisu. Uvedená vyhláška jako speciální předpis vztahující se pouze na pozemky určené k plnění funkcí lesa definuje lesní cestu odlišně od předpisů upravujících obecné provoz na pozemních komunikacích a tím, že soudy obou stupňů neposuzovaly věc podle ní, aplikovaly nesprávný

právní předpis. Kromě toho rozsudky soudů obou stupňů odporují i zákonu č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon). Pozemek, přes který cesta vede, byl totiž rozhodnutím správního orgánu označen jako pozemek určený k plnění funkcí lesa a takový pozemek nemůže být veřejně přístupnou pozemní komunikací, jelikož jeho uvolnění pro jiné využití je možné jen ve správním řízení a se souhlasem orgánu státní správy lesů. To se v daném případě nestalo. Lesní zákon je ve vztahu k zákonu o pozemních komunikacích předpisem speciálním, a nárok žalobců měl proto být posuzován podle něj. Žalobci dále poukázali na to, že soud prvního stupně při hodnocení důkazů pominul listiny svědčící pro závěr, že sporná cesta je pouze lesní cestou sloužící pro potřeby vlastníka lesa, a odvolací soud toto pochybení přes výslovnou odvolací námitku nenapravit. Tím je dán i dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ. Odkaz odvolacího soudu na konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu není podle názoru žalobců případný, neboť žádné z těchto rozhodnutí se netýká pozemků určených k plnění funkcí lesa. Žalobci navrhli, aby byly zrušeny rozsudky soudů obou stupňů a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná především zpochybnila přípustnost dovolání žalobců s tím, že obdobnou problematikou se Nejvyšší soud již opakovaně zabýval. Zdůraznila dále, že soudy obou stupňů dospěly ke správnému závěru, že sporná cesta je účelovou komunikací. Odkaz žalobců na § 2 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 433/2001 Sb. tento závěr pouze podporuje, jelikož v řízení bylo jednoznačně prokázáno, že cesta k účelu uvedenému v tomto ustanovení neslouží. Žalovaná navrhla, aby bylo dovolání žalobců odmítnuto, případně zamítnuto.

Podle čl. II bodu 3 zákona č. 59/2005 Sb., obsahujícího přechodná ustanovení k novele občanského soudního řádu provedené tímto zákonem, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. 4. 2005) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. S ohledem na to, že napadené rozhodnutí bylo vydáno před 1. 4. 2005, bylo v řízení o dovolání postupováno podle občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. 59/2005 Sb.

Žalobci sice blíže nespécifikují, která právní otázka kládá podle nich zásadní právní význam napadeného rozsudku, ale z obsahu jejich dovolání lze dovodit, že tento význam připisují otázce, zda lze na komunikace nacházející se na pozemcích, které jsou podle § 3 lesního zákona určeny k plnění funkcí lesa, aplikovat zákon o pozemních komunikacích. I když se dovolací soud problematikou účelových komunikací a jejich obecného užívání opakovaně zabýval, tuto otázku dosud výslovně neřešil, a proto je dovolání žalobců podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ přípustné.

Dovolací soud tedy přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 3 OSŘ. Žalobci nenamítají, že řízení bylo postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 OSŘ, k nimž dovolací soud přihlédně, i když nebyly v dovolání uplatněny, a ani z obsahu spisu nic takového neplyne. Námitka poukazující na nesprávné hodnocení důkazů, které žalobci považují za tzv. jinou vadu řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je ve skutečnosti uplatně-

ním dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 OSŘ. To, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z nesprávně nebo neúplně zjištěného skutkového stavu věci, je sice vadou řízení, ale není dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ v případě, že odvolací soud dospěl ke skutkovým závěrům, na nichž založil své rozhodnutí. Nápravy takového pochybení se lze domáhat jen dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 OSŘ. Ten je naplněn mimo jiné OSŘ, neodpovídá-li výsledek hodnocení důkazů § 132 OSŘ, protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly v řízení najevo, nebo protože soud naopak pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo. Jestliže žalobci výslovně poukazují na to, že odvolací soud nenapravitel pochybení soudu prvního stupně, který pominul důkazy svědčící ve prospěch jejich tvrzení, že sporná cesta má toliko charakter lesní cesty sloužící pro potřebu vlastníka lesa, argumentují právě nesprávností skutkových závěrů, z nichž odvolací soud při svém rozhodnutí vycházel. Na jiné procesní vady již žalobci nepoukázali a ani z obsahu spisu se nepodávají. Proto se dovolací soud zabýval jen tvrzeným nesprávným posouzením věci z hlediska shora uvedené otázky zásadního právního významu a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Podle § 2 odst. 2 písm. d) zákona o pozemních komunikacích jsou jednou z kategorií, na něž se dělí pozemní komunikace, tzv. účelové komunikace.

Podle § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích je účelovou komunikací pozemní komunikace, která slouží ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků.

Podle § 19 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích smí každý v mezích zvláštních předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích a za podmínek stanovených tímto zákonem užívat pozemní komunikace bezplatně obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým jsou určeny (tzv. „obecné užívání“), pokud pro zvláštní případy nestanoví tento zákon nebo zvláštní předpis (jímž je podle poznámky 9 zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích) jinak.

Podle § 3 odst. 1 písm. b) lesního zákona jsou pozemky určenými k plnění funkcí lesa mimo jiné zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy, ostatní plochy, pozemky nad horní hranicí dřevinné vegetace (hole), s výjimkou pozemků zastavěných a jejich příjezdních komunikací, a lesní pastviny a políčka pro zvěř, pokud nejsou součástí zemědělského půdního fondu a jestliže s lesem souvisejí nebo slouží lesnímu hospodářství.

Podle § 2 odst. 2 písm. a) vyhlášky č. 433/2001 Sb. se pro účely této vyhlášky rozumí u staveb lesních cest lesní cestou účelová komunikace, která je součástí lesní dopravní sítě, určená k odvozu dříví, dopravě osob a materiálu pouze v zájmu vlastníka lesa a pro průjezd speciálních vozidel. Umožňuje bezpečný celoroční nebo sezónní provoz.

Žalobci především tvrdí, že lesní zákon je ve vztahu k zákonu o pozemních komunikacích předpisem speciálním a že s ohledem na to, že jejich pozemek, přes který vede část sporné cesty, má charakter pozemku určeného k plnění funkcí lesa, měly soudy danou věc posoudit podle tohoto speciálního zákona. Tento názor ovšem není správný. Zákon o pozemních komunikacích se podle

předmětu úpravy, jak je vymezen v § 1, vztahuje na veškeré pozemní komunikace, které naplňují znaky uvedené v dalších ustanoveních tohoto zákona, a neobsahuje žádné ustanovení, které by z této úpravy některé komunikace vylučovalo. Lesní zákon pak vůbec neupravuje problematiku provozu na komunikacích, které se nacházejí na lesních pozemcích. Je tedy zřejmé, že oba tyto předpisy ob stojí vedle sebe. To ostatně potvrzuje jak znění § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích, který výslovně řadí mezi účelové komunikace komunikaci sloužící k obhospodařování lesních pozemků, tak i znění § 3 odst. 1 písm. b) lesního zákona, podle něhož mohou být mezi pozemky určené k plnění funkcí lesa zařazeny i zpevněné lesní cesty. Pokud tedy zpevněná lesní cesta na pozemku určeném k plnění funkcí lesa vykazuje současně znaky účelové komunikace podle § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích, podléhá stejně jako ostatní účelové komunikace režimu tohoto zákona, včetně § 19 odst. 1 upravujícího tzv. obecné užívání pozemních komunikací. Argumentace žalobců vyhláškou č. 433/2001 Sb. není případná. Především nelze přehlédnout, že tato vyhláška nabyла účinnosti až 1. 1. 2002, zatímco žalobci uplatnili nárok na vydání bezdůvodného obohacení za období do 14. 11. 2001. Stejně tak není možno pominout účel uvedené vyhlášky. Ta stanoví technické požadavky pro stavby pro plnění funkcí lesa a definice „lesní cesty“, jak je obsažena v § 2 odst. 1 písm. a), je definicí výslovně jen pro účely této vyhlášky. Ostatně ze znění naposledy zmíněného ustanovení jednoznačně vyplývá, že „lesní cesta“ je současně účelovou komunikací, což je pojem, s nímž operuje právě zákon o pozemních komunikacích.

Jak už bylo uvedeno, § 241a odst. 3 OSŘ vylučuje v případě dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ uplatnění dovolacího důvodu, jímž lze vznést námitku, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, tedy zpochybnit skutková zjištění, z nichž odvolací soud při svém rozhodování vycházel. To současně znamená, že dovolací soud je povinen skutkový stav přijatý odvolacím soudem převzít. To platí jak v případě, kdy dovolací soud zkoumá, zda některá z řešených právních otázek zakládá zásadní právní význam napadeného rozhodnutí odvolacího soudu a kdy teprve řeší otázku, zda je dovolání vůbec přípustné, tak i za situace, kdy shledá dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ přípustným a rozhodnutí odvolacího soudu věcně přezkoumává. Pro tuto věc to znamená, že pokud odvolací soud opřel svůj závěr, že sporná cesta je účelovou komunikací, o skutkové zjištění, že slouží (mimo jiné) ke spojení nemovitostí ve vlastnictví žalované s komunikací P - M., je tímto skutkovým podkladem pro právní posouzení věci dovolací soud vázán. Pak ovšem odvolací soud nepochybil, když přiznal sporné cestě povahu účelové komunikace, jelikož sloužila-li cesta ke spojení nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi, splňuje podmínky zákonné definice účelové komunikace podle § 7 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích.

Otázku zásadního právního významu, pro jejíž řešení byla shledána přípustnost dovolání žalobců podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ, tedy odvolací soud vyřešil správně. Jeho závěr, že je-li cesta účelovou komunikací, smí ji každý, tedy i žalovaná, užívat obvyklým způsobem a k účelům, k nimž je určena, bezplatně, žalobci nepochybnili; navíc odpovídá zcela jednoznačně právní úpravě i roz-

sáhlé judikatuře dovolacího soudu, na niž odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku případně odkázal.

Lze proto konstatovat, že se žalobcům prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo správnost napadeného rozsudku zpochybnit. Nejvyššímu soudu tudíž nezbylo, než podle § 243b odst. 2 části věty před středníkem OSŘ jejich dovolání zamítnout.

SOUDY CIZÍCH STÁTŮ

SRN: Spolkový soudní dvůr: Jednou vzniklé právo na odstoupení od smlouvy nezaniká

Spolkový soudní dvůr rozhodl, že věřitel má v případě porušení smlouvy dlužníkem a nesplnění smlouvy ani po věřitelem stanovené dodatečné lhůtě právo odstoupit od smlouvy a požadovat náhradu škody i poté, co nejprve po dlužníkovi požadoval plnění a následně podal žalobu na plnění, aniž by dlužníkovi znovu poskytl novou dodatečnou lhůtu k plnění. Odmítl přitom argumentaci Vrchního zemského soudu v Celle, že věřitel je analogicky podle ustanovení o alternativním závazku jednou provedenou volbou svého nároku - plnění ze smlouvy - vázán a další jeho nárok - odstoupení od smlouvy a požadování náhrady škody - může být uplatněn pouze po dalším marném stanovení lhůty dlužníkovi. Věřitel podle Spolkového soudního dvora nemusí znovu odůvodnit svá zákonná práva vůči dlužníkovi opakovaným stanovením lhůty, nýbrž může odstoupit, jestliže dlužník nebude plnit ani po opakované výzvě k plnění realizované žalobou.

§ 323 I BGB (německý občanský zákoník)

Již jednou vzniklé právo na odstoupení od smlouvy podle § 323 I BGB nezanikne tím, že věřitel požaduje v první řadě plnění.

Spolkový soudní dvůr, rozsudek ze dne 20. 1. 2006 - V ZR 124/05 (Vrchní zemský soud Celle)

K věci: Žalobce požaduje od 2. žalovaného (dále jen „žalovaný“) po odstoupení od smlouvy o koupi pozemku náhradu škody za náklady, které mu vznikly realizací smlouvy. Smluvní strany uzavřely dne 31. 7. 2003 notářsky ověřenou smlouvu o koupi pozemku, v níž se žalovaný zavázal k převodu pozemku prostého jakýchkoli zatížení. Kupní cena měla být podle pokynu notáře uhrazena do 15. 9. 2003, bude-li mít k tomuto datu k dispozici mj. podklady k výmazu zapsaných zástavních práv k pozemku. K tomu však nedošlo. Žalobce stanovil dopisem ze dne 19. 11. 2003 žalovanému lhůtu deseti dnů pro předložení podkladů potřebných pro výmaz zástavních práv k pozemku. Žalobce touto cestou oznámil, že po marném uplynutí lhůty bude podána žaloba na plnění a náhradu škody z prodlení. Žalovaný nechal lhůtu marně uplynout. Žalobou doručenou koncem prosince 2003 žalobce nejprve požadoval od žalovaného převod vlastnictví pozemku oproti platbě kupní ceny. Žalovaný na doručenou žalobu v rámci soudem stanovené lhůty neodpověděl. Dopisem právního zástupce ze dne 5. 2. 2004 žalobce prohlásil, že již není ochoten smlouvu realizovat a od smlouvy o koupi pozemku odstoupuje. Dopisem ze

dne 6. 2. 2004 oznámil zástavní věřitel notáři, že mu v příštích dnech bude doručeno povolení k výmazu.

Žalobce žalobu v dubnu 2004 změnil. Požadoval nyní platbu 17 101,09 EUR plus úroky za výlohy na realizaci smlouvy. Zemský soud žalobě ve výši 16 872,51 EUR plus úroky vyhověl. Na odvolání žalovaného změnil Vrchní zemský soud rozsudek soudu prvního stupně a žalobu zamítl. Připustěné dovolání (*Revision*) žalobce mělo úspěch.

Z odůvodnění: I. Odvolací soud je názoru, že předpoklady pro výkon práva na odstoupení žalobce v důsledku marného uplynutí dodatečné lhůty pro předložení podkladů k výmazu, které byly zapotřebí k převodu vlastnictví pozemku prostého jakýchkoli zatížení, byly sice zprvu dány, avšak odstoupení prohlášené dopisem právního zástupce ze dne 5. 2. 2004 je přesto neúčinné, neboť žalobce po uplynutí lhůty vykonal své právo volby ve smyslu požadavku plnění ze smlouvy.

Nárok na náhradu škody místo plnění a právo na odstoupení s konečnou platností zanikly, když věřitel po uplynutí lhůty vykonal své právo volby plnění ze smlouvy. Věřitel byl účinnou volbou vázán analogicky § 262 BGB. Když odmítl přijetí nabízeného plnění, dostal se do rozporu s výše uvedeným požadavkem plnění způsobem neslučitelným s dobrou vírou (§ 242 BGB). Věřitel je sice právem chráněn, když dlužník neplní ani po vyslovení požadavku plnění. Než by věřitel mohl odstoupit nebo požadovat náhradu škody místo plnění, musel by však podruhé stanovit přiměřenou lhůtu.

II. To při dovolacím přezkoumání neobstojí.

1. Úvodem odvolací soud správně souhlasil s předpoklady pro vznik práva žalobce na odstoupení od smlouvy o koupi pozemku podle § 323 I BGB. Žalovaný nesplnil svůj závazek z kupní smlouvy umožnit zproštění pozemku zástavních práv uvedených v oddíle III katastru nemovitostí až do okamžiku splatnosti kupní ceny dne 15. 9. 2003, neboť do té doby nedodal podklady k výmazu, které byly zapotřebí k převodu vlastnictví pozemku prostého jakýchkoli zatížení. Desetidenní lhůta žalovanému stanovená žalobcem v dopise právního zástupce ze dne 19. 11. 2003 uplynula marně.

a) Tak vzniklo zákonné právo na odstoupení podle § 323 I BGB. Toto ustanovení předpokládá, že dlužník svůj splatný závazek podle smlouvy nesplnil nebo neposkytl dodatečné plnění ani po uplynutí přiměřené lhůty stanovené věřitelem po splatnosti závazku.

b) Není relevantní, zda a za jakých předpokladů zanikne zákonné právo na odstoupení, když dlužník sice po uplynutí dodatečné lhůty, avšak ještě před prohlášením o odstoupení dlužné plnění dodá. Tak tomu v tomto případě nebylo. Odvolací soud zjistil, že žalovaný do dojití prohlášení o odstoupení dne 7. 2. 2004 potřebné plnění neprovedl, neboť do tohoto okamžiku nebyly notáři předloženy podklady k výmazu, kterých bylo zapotřebí k převodu vlastnictví pozemku prostého jakýchkoli zatížení.

c) Stranou může zůstat otázka, zda věřitel musí ještě čekat až do uplynutí doby k tomu potřebné, než může podat prohlášení o odstoupení, jestliže po marném uplynutí jím stanovené lhůty podle § 323 I BGB zažaluje dlužníka na plnění a ten nato své plnění oznámí. I když se taková čekací lhůta vyžaduje, pro žalobce začátkem února 2004 již neexistovala. Věřitel se již nemusí zdržovat výkonem práva na odstoupení, když mu dlužník sice po marném uplynutí lhůty již jednou slíbil včasné plnění, avšak ani tomuto slibu nedostál. Tak tomu bylo zde. Podle vlastního přednesu při-